

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.417/2017/9. szám

A tanács tagjai: Böszörményiné dr. Kovács Katalin a tanács elnöke

. Döme Attila előadó bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

III. rendű

IV. rendű

V. rendű

VI. rendű

A felperesek képviselője:

. Orosz Krisztina Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Orosz Krisztina ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű

II. rendű

Az alperesek képviselői:

Rézmovits és Poór Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Poór Rita ügyvéd) I. rendűért

ácsos

II. rendűért

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

I., II. és VI. rendű felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítélettábla 4.Pf.21.528/2016/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 36.P.25.986/2013/69.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú ítéletet e körben részben megváltoztatja, és kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg

- az I. rendű felperesnek további 10.478.619 (tízmillió-négyszázhetvennyolcezer-hatszáztizenkilenc) forintot, valamint ebből 5.000.000 (ötmillió) forint után 2012. augusztus 2. napjától, 150.000 (százötvenezer) forint után 2012. augusztus 14. napjától, 140.000 (száznegyvenezer) forint után 2012. november 20. napjától, 201.119 (kétszázegyezer-száztizenkilenc) forint után 2013. február 14. napjától 2013. június 30. napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű, 2013. július 1. napjától a

kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, valamint 4.987.500 (négymillió-kilencszáznyolcvanhétezer-öttszáz) forint után 2015. július 15. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, és 2016. november 1. napjától minden hónap 10. napjáig előre esedékesen további havi 142.500 (száznegyvenkétezer-öttszáz) forint járadékot;

- a II. rendű felperesnek további 2.542.977 (kétfmillió-öttszáznegyvenkétezer-kilencszázhetvenhét) forintot és annak 2016. július 15. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát, és 2018. június 1. napjától minden hónap 10. napjáig előre esedékesen további havi 59.139 (ötvenkilencezer-százharminckilenc) forint járadékot;

- a VI. rendű felperesnek további 500.000 (ötszázezer) forintot és annak 2012. augusztus 2. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű, 2013. július 1. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I., II. és VI. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak további 404.900 (négy száz négyezer-kilenc száz) forint elsőfokú és 202.400 (kétszáz kétezer-négy száz) forint másodfokú perköltséget.

A Kúria egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I., II. és VI. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak 202.400 (kétszáz kétezer-négy száz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.105.700 (egymillió-százöttezer-hétszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes 2012. augusztus 2-án N-ből tartott hazafelé egy személygépkocsi utasaként, amikor súlyos közlekedési balesetben koponyaboltozottörést, agyzúzódást, kemény burok feletti vérzést, agyi levegőgyülemet, mindkét homlokcsont és halántékcsont darabos

törését, a koponyaalap nyílt darabos törését, mindkét oldali járomcsont nyílt darabos törését, az arccsont nyílt törését, az állkapocscsont törését, bordatörést, légmellet, mindkét oldali tüdőzúzódást, a bal lapocka darabos törését, mellkasi sérüléseket szenvedett Koponyája öt darabra tört, komplex agytörzsi károsodása következett be. A balesetért felelős gépjárművezető által vezetett személygépkocsi kötelező gépjármű-felelősségbiztosítója az I. rendű alperes.

- [2] Az I. rendű felperes 2012. augusztus 2-től 2014. április 29-ig részben A-ban, részben Magyarországon több egészségügyi intézményben kapott egészségügyi ellátást, rajta műtéteket végeztek, és rehabilitációs kezelésben részesítették. A kórházi kezelések alatt külföldön is az I. rendű felperessel volt valamelyik hozzátartozója (jellemzően a II. rendű felperes), és naponta látogatta őt. A II. rendű felperes húga 20 napig, az I. rendű felperes unokatestvére további két hétig tolmácsolt a családtagoknak Ausztriában.
- [3] A balesetet megelőzően az I. rendű felperes 30 éves, egészséges fiatalember volt. Élettársi kapcsolatban élt a II. rendű felperessel, akivel közös gyermeküket várták. Közös gyermekük, a VI. rendű felperes 2012. szeptember 7-én született meg. Az I. rendű felperes az előző kapcsolatából született két gyermekéről, a IV. és V. rendű felperesekről is gondoskodott. A baleset időpontjáig életének fontos része volt a sport, hosszú ideig versenyszerűen kick-boxolt. A II. rendű felperes a balesetet megelőzően B-n médiatervezőként dolgozott. A közös gyermek születésére készülve 2012 júniusában a munkavégzést abbahagyta, megállapodva munkáltatójával, hogy a gyermekgondozást segítő ellátás és a gyermekgondozási díj folyósítási idejét követően a munkáját részmunkaidőben folytatja.
- [4] Az I. rendű felperes önmaga ellátására teljesen képtelen, a legelemibb élettevékenységek, életfunkciók végzésében is gondozásra szorul, 24 órás ápolást igényel. Gondozását-ápolását - 2014. április 29-i otthonába bocsátása óta - a II. rendű felperes látja el. Ebben az I. rendű felperes édesanyja, a III. rendű felperes, valamint a II. rendű felperes édesanyja és az I. rendű felperes testvére is segítséget nyújt. Az illetékes gyámhivatal az I. rendű felperes gondnokának édesanyját, a III. rendű felperest rendelte ki.
- [5] A IV. rendű felperes az I. rendű felperes balesetének időpontjában 7, az V. rendű felperes 4 éves volt. Külön élő édesapjukkal a kapcsolatot tartották. A baleset óta vele szemkontaktust sem tudnak felvenni, a IV. rendű felperes hozzá nem mer közel menni, édesapjának kellemetlen látványa frusztrálja. Az V. rendű felperes ugyanezt a frusztrációt megéli, édesapjára gondolva zavart érez, nem szívesen tartózkodik vele egy szobában.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [6] A felperesek az I. rendű felperes közlekedési balesetéből fakadó vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alpereseket. Az I. rendű felperes nem vagyoni kárigényét 40.000.000, a II. rendű felperesét 6.000.000, a III. rendű felperesét 5.000.000, a IV-VI. rendű felpereseket személyenként 4.000.000 forint összegben jelölték meg. Figyelembe véve az I. rendű alperes által e címen teljesített összegeket, az alpereseket az I. rendű felperes javára 38.000.000, a II. rendű felperes javára 3.500.000, a III. rendű felperes javára 4.000.000, a IV-VI. rendű felperesek javára személyenként 3.500.000 forint megfizetésére kérték kötelezni.
- [7] A vagyoni kártérítési igények körében az I. rendű felperes többek között látogatási költség, tolmácsolási költség, ápolási és gondozási költség, a II. rendű felperes jövedelemvesztés megtérítését igényelte. Látogatási költség címén az I. rendű felperes a hozzátartozói által való meglátogatásával felmerült utazási költséget érvényesített, vonattal és személygépkocsival történt utazások miatt, tételesen megjelölt időpontok és útviszonylatok szerint, 1.011.045 forint összegben, amelyből az alperes 809.926 forintos részteljesítésére figyelemmel 201.119 forint megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. Tolmácsolási költség címén 34 napra napi 10.000 forint alapulvételével 340.000 forint összegben jelölte meg kárigényét, amibe elszámolta az I. rendű alperes által e címen már teljesített 50.000 forintot; fennmaradó keresete 290.000 forint volt. Ápolás-gondozás címén napi 24 óra időszükséglet és óránkénti 500 forintos díjtétel figyelembevételével a 2013. április 5-től május 23-ig, majd augusztus 16-tól november 30-ig terjedő 156 napra 1.872.000 forintban jelölte meg a lejárt járadékigényét, és figyelembe véve az alperes által e címen már teljesített 1.001.000 forintot, a fennmaradó kereseti követelése 871.000 forint volt. E címen 2013. december 1-jétől kezdődően véghatáridő nélkül havi 360.000 forint megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket. A II. rendű felperes 2014. október 1-jétől kezdődően véghatáridő nélkül havi bruttó 195.631 forint jövedelempótló járadékigényt terjesztett elő, melyet az általa elérhető havi bruttó 313.000 forint munkabér társadalombiztosítási és munkaerő-piaci járulékokkal csökkentett 255.095 forintos nettósított összege, valamint a részére folyósított és személyi jövedelemadó mértékkel bruttósított 59.464 forint ápolási díj különbözeteként határozott meg.
- [8] Az I. rendű alperes a keresetet jogalapjában nem vitatta, de elutasítani kérte arra hivatkozással, hogy az általa már teljesített 15.500.000 forint a felperesek valamennyi kárának kompenzálását fedezi.
- [9] A II. rendű alperes az I. rendű alperessel megegyezően terjesztette

elő érdemi ellenkérelmét.

Az első- és másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen az I. rendű felperesnek 34.037.955 forintot és ennek különböző részösszegei után különböző kezdő időpontoktól számított késedelmi kamatait azzal, hogy az I. rendű alperes jogosult a bíróság ideiglenes intézkedése folytán az I. rendű felperesnek már kifizetett 6.000.000 forint beszámítására. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg 2016. november 1. napjától az I. rendű felperesnek minden hónap 10. napjáig havi 313.500 forint járadékot. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 8.390.775 forintot és kamatait, továbbá 2016. november 1. napjától havi 195.631 forint járadékot. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a III. rendű felperesnek 2.000.000, a IV-VI. rendű felpereseknek személyenként 2.500.000 forintot és kamataikat. Kötelezte a II. rendű alperest, hogy az I. rendű alperes által meg nem térített marasztalási összegeket fizesse meg a felpereseknek az I. rendű alperes megtéríthetlenségi igazolásától számított 15 napon belül.
- [11] Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítési igényének elbírálása során figyelembe vette, hogy az I. rendű felperes a baleset időpontjában 30 éves, kisportolt, életerős, határozott célokkal bíró és családfenntartói kötelezettségeit teljesítő személy volt, aki a baleset következtében magatehetetlen, állandó gondozásra, ellátásra szoruló, kommunikálni, életszükségleteit jelezni, helyét, helyzetét változtatni képtelen személlyé vált. Értékelte, hogy kisebb megszakításokkal több mint egy évig kórházi kezelés alatt állt, sok műtétet hajtottak rajta végre. Megállapította, hogy a baleset következtében sérült az egészséges családban éléshez való joga is, saját maga vált teljes családjának központi problémájává, alkalmatlanná válva arra, hogy a II. rendű felperessel normális életközösségben éljen, és szeretettel nevelje gyermekeit, a IV-VI. rendű felpereseket, sőt a VI. rendű felperes megismerésére való lehetőségét is elvesztette. Mindezen körülmények egybevetésével az I. rendű felperes által elszenvedett személyiségi jogsérelmek hozzávetőleges ellensúlyozására 30.000.000 forint nem vagyoni kártérítést talált arányban állónak, és az I. rendű alperes által e címen már teljesített 2.000.000 forintra tekintettel az I. rendű felperes részére 28.000.000 forint további nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alpereseket, a baleset időpontjától számított törvényes késedelmi kamatokkal együtt. A II. rendű felperes nem vagyoni kárigényét egészében alaposnak ítélte. A III. rendű felperesét 3.000.000 forintban határozta meg, és figyelembe véve az I. rendű alperes által e címen már teljesített 1.000.000 forintot, öt további 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte a III. rendű felperes javára. A IV-VI. rendű felperesek nem vagyoni kártérítését személyenként 3.000.000

forintban állapította meg. Figyelembe vette, hogy az I. rendű felperes gyermekei, akik elvesztették azt a lehetőségüket, hogy az I. rendű felperessel egészséges családi kapcsolatot, apa-gyermek viszonyt alakítsanak ki és tartsanak fenn. Nem tekintette csökkentő tényezőnek, hogy a VI. rendű felperes ebbe a helyzetbe már beleszületett, mert az édesanyját érintő gondozási, helytállási kötelezettség miatt rá nagyobb teherként hárul a veszteség. A IV. és V. rendű felpereseknél sem tekintette csökkentő tényezőnek azt, hogy külön háztartásban élnek, mert a balesetet megelőzően édesapjukat rendszeresen látogatták, a szünidő felét nála töltötték, apa-gyermek kapcsolatuk zavartalan volt. Értékelte azt is, hogy a gyermekek az I. rendű felperes anyagi támogatásának lehetőségét is elvesztették.

[12] A látogatási költségek megtérítésére irányuló keresetet elutasította, mert az I. rendű felperes nem igazolta, hogy az I. rendű alperes által kifizetett kártérítési összegben felül pontosan kinek a közlekedésével mennyi költség merült fel. Elutasította a tolmácsolási költség megtérítésére irányuló keresetet is, mert az I. rendű felperes nem bizonyította, hogy a hozzátartozók által szívességgént végzett tevékenység ellentételezésére az I. rendű alperes által kifizetett 50.000 forinton felül további pénzkifizetés történt. Az ápolás-gondozás költségének megtérítésére irányuló igény körében a hátralékos követelést elutasította azzal az indokkal, hogy az I. rendű alperes naponta 10 óra tényleges ápolást 500 forint óradíjjal, 6 óra készenlétet pedig 250 forint óradíjjal fogadott el, és az általa e címen kifizetett összeg fedezi az I. rendű felperesnek ezt az igényét. Az I. rendű felperes folyamatos járadékát ugyanezeknek az időszükségleteknek és óradíjaknak alapulvétel határozta meg havi 217.500 forintban. Megalapozottnak ítélte a II. rendű felperes jövedelempótló járadék megfizetésére irányuló igényét mind jogalapjában, mind összegszerűségében, ezért annak teljesítésére kötelezte az alpereseket. Az I. rendű alperes részfizetéseivel érintett tőkeösszegek után a kár esedékességétől a részteljesítés időpontjáig terjedő időre késedelmi kamatot nem ítél meg a felperések javára.

[13] A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet fellebbezett részében részben akként változtatta meg, hogy az I. rendű felperes javára megítélt marasztalási összeg és kamatai megfizetésére a II. rendű alperest is kötelezte. Kötelezte továbbá a II. rendű felperes javára 3.500.000 forint, a III. rendű felperes javára 1.500.000 forint, a IV. rendű felperes javára 2.500.000 forint, az V. és VI. rendű felperesek javára személyenként 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére, továbbá mellőzte a 6.000.000 forint beszámíthatóságára és a II. rendű alperes mögöttes felelősségének kimondására vonatkozó rendelkezéseket. Egyebekben az elsőfokú

ítéletet helybenhagyta.

- [14] A másodfokú bíróság a Magyar Nemzeti Banknak (a továbbiakban: MNB) az elsőfokú eljárás folyamán csatolt tájékoztatója alapján megállapította, hogy az I. rendű alperes a kártérítési igények kifizetését felfüggesztette, anyavállalatának tevékenységi engedélye visszavonásra került, ezért az MNB megállapította, hogy megvalósultak azok a feltételek, amelyeket a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény a II. rendű alperes nevében a kártalanítási számla kezelője általi megtérítéshez meghatározott.
- [15] Megítélése szerint az elsőfokú bíróság az I. rendű felperes hátrányait és a 2012. évi ár- és értékviszonyokat helyesen mérlegelve határozta meg az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítésének összegét, annak sem a felemelésére, sem a leszállítására nem látott kellő indokot. Az I. rendű felperes vagyoni kárigényei elbírálása körében is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját és indokait. Rögzítette, hogy a látogatási költségeket az elsőfokú bíróság mérlegeléssel állapította meg, lényegében általános kártérítést alkalmazva. A tolmácsolási költséggel összefüggésben kiemelte, hogy a károsultat kárenyhítési kötelezettség terheli, a hozzátartozó által szívésségből nyújtott segítség külön tolmácsolási költséget nem eredményezett, közreműködésük a hivatásos tolmácsok piaci díjai figyelembevételére és megítélésére nem ad alapot. Nem tekintette irányadónak az ápolási és gondozási tevékenység piaci órabéreit, azok 75%-os mértékét is eltúlzottnak találta, figyelemmel arra, hogy a hivatásos ápolói-gondozói tevékenység felszámított díja áfa tartalmú, amely magába foglalja a dolgozók bruttó fizetését, a részükre teljesített kifizetésre rakódó közterheket és a tevékenység ellátásának egyéb költségeit, pl. az utazási költséget is, valamint azt, hogy az ápolók munkabére maga is jövedelemadóköteles összeg. Az elsőfokú bíróság által mérlegeléssel meghatározott ápolási-gondozási költséget helytállónak ítélte.
- [16] Elutasította a II. rendű felperes jövedelempótló járadék megtérítésére irányuló keresetét, kifejtve, hogy az I. rendű felperes javára megítélt ápolási-gondozási költség a II. rendű felperes által végzett tevékenység ellenértéke, és ez a járadékösszeg a II. rendű felperes keresetvesztését megfelelően pótolja, emellett a jövedelempótló járadék érvényesítése a káronszerzés tilalmába ütközik.
- [17] Nem adott helyt a felperesek - I. rendű alperes részfizetései alapján a teljesítés időpontjáig számítható - késedelmi kamat megfizetésére irányuló fellebbezésének, mert azt a kereset korlátain kívül esőnek tekintette, rögzítve, hogy kifejezetten erre irányuló igényt nem terjesztettek elő, és önmagában az, hogy módosított keresetükben visszautaltak az eredeti kereseti kérelmükre, az alperes teljesítésének elszámolásai folytán nem adott alapot a kereset fellebbezésnek megfelelő tartalmú

értelmezésére.

A felülvizsgálati kérelem, csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelmek

- [18] A jogerős ítélettel szemben az I., II. és VI. rendű felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és a jogszabályoknak megfelelő tartalmú új határozat meghozatala iránt, a következő tartalommal. Kérték a II. rendű alperest kötelezni az I. rendű felperes javára a már megtérült 30.000.000 forintos nem vagyoni kárösszegezen felül további 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek a baleset napjától számított késedelmi kamatai, valamint a VI. rendű felperesnek a már megtérült 2.500.000 forint összegezen felül további 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítés és ugyanilyen kamatai megfizetésére. Kérték a II. rendű alperest kötelezni az I. rendű felperes javára látogatási költség jogcímén 201.119 forint, tolmácsolási költségként 290.000 forint és ezeknek az összegeknek a baleset időpontjától a kifizetés napjáig terjedő időre számított késedelmi kamatai megfizetésére. Kérték kötelezni a II. rendű alperest az I. rendű felperes javára ápolás-gondozás járadéka jogcímén 2013. december 1-jétől véghatáridő nélkül 360.000 forint havi összeg megfizetésére, a lejárt járadékösszegek után 2013. december 1. napjától kezdődően a kifizetés napjáig járó középarányos késedelmi kamataival együtt, tekintetbe véve, hogy a fenti járadékösszegeből az alperes havi 217.500 forintot már megfizetett. Ezen a címen a II. rendű alperest a 2013. december 1. és 2017. május 31. közötti időre havi 142.500 forint tőkeösszeg megfizetésében kérték marasztalni. Kérték a II. rendű alperest kötelezni a II. rendű felperes javára az elsőfokú ítéletnek megfelelően 2014. október 1-jétől véghatáridő nélkül havi bruttó 195.631 forint jövedelempótló járadék, valamint ennek 2014. október 1. napjától kezdve a kifizetés napjáig járó középarányos késedelmi kamatai megfizetésére. Kérték kötelezni a II. rendű alperest az elsőfokú ítéletet megelőző alperesi teljesítések után 2012. augusztus 11-től a teljesítés időpontjáig járó késedelmi kamatok megfizetésére. A II. rendű felperes jövedelempótló járadékigénye tekintetében másodlagosan havi bruttó 107.672 forint megfizetésére kérték kötelezni a II. rendű alperest, az elsőfokú ítéletet megelőző alperesi teljesítésekhez kapcsolódó kamatigény tekintetében pedig másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését kérték.
- [19] A másodfokú bíróság által megsértett jogszabályként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 355. § (1) és (4) bekezdését, valamint a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (3) bekezdését, 206. § (1) és (3) bekezdését és 221. § (1) bekezdését jelölték meg.
- [20] Álláspontjuk szerint az eljárt bíróságok az I. és VI. rendű

felperes nem vagyoni kártérítési igénye elbírálása során a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem a maguk összességében értékelték, az elszenvedett hátrányokat és a felperesek személyi körülményeit, korábbi és káresemény utáni életviszonyaikat nem a súlyuknak megfelelően vették figyelembe. Hangsúlyozták, hogy az I. rendű felperes a baleset következtében egész életére nyomorékká vált, majdnem életét is elvesztette, önálló életvitelre alkalmatlan, élete végéig gondozásra, segítségre szorul, munkát végezni, családot alapítani nem tud, minden élettevékenységében teljes mértékben korlátozott. Utaltak rá, hogy nem csak az élethez és az egészséghez, hanem a munkához való jogai is sérültek, és mindezeket a hátrányokat 30 éves korában szenvedte el. A VI. rendű felperes tekintetében hangsúlyozták, hogy számára az apai gondoskodás, támogatás és ellenőrzés végleges megszűnésével, a biztonságérzet elvesztésével járt a káresemény, nála a természetestől lényeges eltérő apakép alakult és alakul ki, ami megnehezíti stabil személyiségének kifejlődését; ez a helyzet pedig számára súlyosabb, mintha elveszítette volna édesapját, mert akkor képzeletében egy egészséges apakép élhetne.

- [21] A látogatási költségek körében kérték annak figyelembevételét, hogy felmerülésük idején a II. rendű felperes előrehaladott terhességi állapotban volt, majd a VI. rendű felperes megszületését követően gyermekágyas édesanyaként újszülött gyermekével kellett utazzon. A másodfokú ítélet indokolásából hiányolták annak megválaszolását, hogy a másodfokú bíróság összegszerűségében miért nem fogadta el az I. rendű felperes e címen előterjesztett, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) által meghatározott norma átalány figyelembevételével készült, számításokkal alátámasztott igényét.
- [22] A tolmácsolási költséggel kapcsolatos hivatkozásuk szerint már az elsőfokú eljárásban is csatolták tájékoztató jelleggel az arra vonatkozó bizonyítékaikat, hogy a tolmácsolás piaci díja óránként 7.500-9.500 forint. Kifejtették, hogy a hozzátartozónak sem minősülő unokatestvér, valamint a másik hozzátartozó által nyújtott tolmácsolási segítség nem tartozik a károsult kárenyhítési kötelezettségei körébe, és ennek a tevékenységnek az értékét a piaci árnál jóval alacsonyabb összegben jelölték meg, a követelés elutasítása ezért sérti a teljes kártérítés elvét.
- [23] Az ápolási-gondozási költség körében az igazságügyi orvosszakértői véleményre hivatkoztak, amely szerint az I. rendű felperes 24 órás gondozást igényel. Állították, hogy ez meg is valósul, és 500 forintos órabér figyelembevételével kérték teljesíteni az igényüket mind a hátralékos időszakra, mind a jövőre nézve. Arra az esetre, ha a Kúria a 24 órás gondozás egy részét csak készenléti időnek tekintené, a készenléti időre is 500 forintos órabért kértek számításba venni, a piaci árszínvonalhoz viszonyítva.
- [24] A II. rendű felperes jövedelempótló járadékigénye körében rámutattak, hogy a II. rendű felperes azért nem tud visszatérni a munkahelyére, mert napi 24 órában ápolja-gondozza az I. rendű felperest, jövedelemvesztésege tehát a baleset következménye.

Kifejtették, hogy ugyanabból a jogviszonyból két személynek is keletkezhet kára. Előadták, hogy az I. rendű felperest megillető költségpótló járadék gyámhatósági folyószámlára kerül, amit az I. rendű felperes gondnoka szigorú számadási kötelezettség mellett fordíthat a ténylegesen felmerült kiadásokra, emiatt a II. rendű felperes jövedelemveszteségét a jogerős ítélet úgy kompenzálta, hogy abból a II. rendű felperes, valamint az I. és II. rendű felperések közös gyermeke nem részesedhet. Álláspontjuk szerint kizárólag abban az esetben lehetne megállapítani a másodfokú ítéletben írt kétszeres értékelést, ha a II. rendű felperes az I. rendű felperesnek folyósított költségpótló járadékból jövedelmet szerezne, azaz ápolási-gondozási tevékenységét piaci áron kiszámlázná az I. rendű felperesnek. Utaltak rá, hogy a releváns piacon vezető szolgáltató cég az I. rendű felperes ápolását-gondozását havi 1.245.000 forintos díjazás ellenében végezné el, így az alperesek még akkor is jelentős megtakarítást érnek el a tevékenység ellentételezésével, ha a piaci árak 75%-át veszi alapul a bíróság. Jelezték, hogy az eljáró bíróságok az ápolás-gondozás értékét a minimálbér alatti színvonalon árazták be, hiszen a napi 24 órás gondozás három ember munkáját jelenti, a megítélt 217.000 forint pedig alatta marad a nettó 84.788 forint összegű minimálbér háromszorosának. A másodlagos felülvizsgálati kérelmét a II. rendű felperes arra alapította, hogy munkaideje naponta csak 8 óra volt, ezért a 24 órára számított 217.500 forintból csak a 8 órára eső 72.500 forintos része vehető figyelembe jövedelemvesztesége kompenzációjaként. Ennek és a részére folyósított ápolási díjnak a megfelelő - bruttósítással és nettósítással - figyelembe vett összege különbözeteként 107.672 forint havi jövedelemveszteséget mutatott ki.

- [25] A másodfokú bíróság által elutasított kamatigényükkel összefüggésben utaltak rá, hogy keresetlevelükben 2012. augusztus 2-i kezdő nappal érvényesítették kamatigényt, a járadékok vonatkozásában pedig még a középátlagos számítási módot is meghatározták. Kifejtették, hogy mind a teljesítési időpontokat, mind a teljesített összegeket az I. rendű alperessel egyezően határozták meg minden alkalommal, és az a körülmény, hogy erre formailag nem keresetmódosításnak címzett nyilatkozatban került sor, hanem úgy, hogy a felperesek által érvényesíteni kívánt kamatkövetelés egyes részletei külön nyilatkozatokban kerültek feltüntetésre, nem értékelhető a felperesek terhére, kérelmük így is határozott. Utaltak rá, hogy ezzel összefüggésben bírói felhívást nem kaptak, az alperes pedig a kamatkövetelést sem jogalapjában, sem számítási módjában nem vitatta. Arra az esetre, ha a Kúria álláspontja szerint kamatkövetelést külön kellett volna előterjesszenek a Pp. 3. § (3) bekezdésére hivatkozással és az 1/2009. (VI. 24.) PK vélemény 2. pontjában írtakra utalással kérték ebben a keretben a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezni.

- [26] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [27] Az I. rendű alperes az I. és VI. rendű felperesek nem vagyoni kárigényével összefüggésben arra hivatkozott, hogy az I. rendű felperes állapota nem teszi lehetővé a személyiségét ért sérelme felmérését, a VI. rendű felperesben pedig életkoránál fogva sem tudatosulhatott az őt ért érdeksérelem. Véleménye szerint az I. rendű felperes részére megítélt nem vagyoni kártérítés még a jelenlegi ár- és értékviszonyokhoz képest is eltúlzott, míg a VI. rendű felperesé a 2011-es ár- és értékviszonyoknak megfelel. A látogatási költségekkel kapcsolatban a kárenyhítési kötelezettség részének tekintette, hogy a károsult ne a legdrágább megoldást válassza, a II. rendű felperes terhességét és gyermekágyas helyzetét pedig az ügy eldöntése szempontjából jelentőség nélküli körülményként értékelte. Jelezte, hogy a felperesek nyilatkozata szerint a szívességből végzett tolmácsolást rokonaiknak viszonzották, ezért álláspontja szerint a teljes kártérítés elve éppen akkor sérülne, ha ezt meghaladóan kapnának kártérítést a felperesek. Az ápolással-gondozással kapcsolatban a II. és III. rendű felperesek személyes tényelődására utalással vitatta, hogy a 24 órás ápolás ténylegesen megvalósulna, mert a II. rendű felperes elmondása szerint éjszaka 3 órát alszik, ami az I. rendű alperes értelmezésében éjszakánként legalább 2×3 óra időt jelent, továbbá, ha az I. rendű felperes az ágyban fekszik napközben, akkor félóránként kell csak ránézni, a köztes idő még készenlétet sem tesz szükségessé, a III. rendű felperes pedig a saját nyilatkozata szerint tényleges ápolást kevésbé, inkább készenlétet teljesít. A II. rendű felperes jövedelemvesztesége körében rámutatott, hogy az I. rendű felperes ápolása érdekében önként adta fel eredeti munkáját, két munkát pedig nem végezhet egyszerre. A kamatköveteléssel kapcsolatos álláspontja szerint az elsőfokú eljárásban a felperesek anélkül számolták el az általa teljesített összegeket, hogy ezekre a tételekre az esedékességtől a megfizetésig kamatot érvényesítettek volna.
- [28] A II. rendű alperes a felülvizsgálati ellenkérelmét az I. rendű alperes által kifejtett indokokkal megegyezően terjesztette elő. Álláspontja szerint a II. rendű felperes jövedelemvesztesége - alapossága esetén is - helyes számítás szerint csak havi 184.601 forint lehetne.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A felülvizsgálati kérelem nagyobb részt alapos.
- [30] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem keretei között a Pp. 272. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően megjelölt jogszabálysértések és azok indokai tekintetében vizsgálta felül.

- [31] Az I. rendű felperes nem vagyoni kárigényének elbírálása során az elsőfokú bíróság a jelentőséggel bíró körülményeket hiánytalanul számba vette, azokkal a másodfokú bíróság is egyetértett, és úgy ítélte meg, hogy az I. rendű felperes által elszenvedett hátrányok ellensúlyozására a káresemény idején fennálló ár- és értékviszonyokhoz igazodik az elsőfokú bíróság által meghatározott 30.000.000 forintos kárpótlási összeg. A Kúria ezzel szemben nem találta eltúlzottnak a felülvizsgálati kérelemben írt 35.000.000 forintos összeget sem. Az I. rendű felperes által elszenvedett hátrányok, és azoknak az I. rendű felperesre, valamint közvetlen hozzátartozóira és környezetére gyakorolt következményei a legsúlyosabb nem vagyoni hátránycsoport kategóriájába sorolhatók. Az I. rendű felperes életminőségét, életlehetőségeit fiatal felnőttként vesztette el majdnem teljes egészében, amikor fiatal felnőttkori életszakasza kiteljesítésének a kezdeténél tartott. Egy kiteljesedett felnőttkori élet leélésére volt kilátása, amit - minőségét tekintve - egészében elveszített. Az életének részét alkotó közeli hozzátartozói körben (szülő, leendő házastárs, gyermekek) sem tölthette be azokat a családi szerepeket, amelyek mind az ő, mind közvetlen hozzátartozói életét kiteljesítik. Mindezen körülmények figyelembevételével a Kúria szerint az I. rendű felperes által elszenvedett hátrányok kompenzálására 35.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megítélése indokolt.
- [32] Megalapozottnak találta a Kúria a kereset tárgyává tett látogatási költség I. rendű alperes által meg nem térített hátraléka megfizetésére irányuló felülvizsgálati kérelmet is, mindenben osztva a felülvizsgálati kérelem ezzel kapcsolatos indokait. Egy közvetlenül szülés előtt álló nőtől, majd gyermekágyas kismamától nem elvárható, hogy hosszabb utakon, minden esetben tömegközlekedési eszközöket vegyen igénybe. A tömegközlekedés az utasok számától és a közlekedési eszköz műszaki állapotától függően jelentős kényelmetlenségekkel is járhat, és nincs tekintettel az egyes utasok egyéni szükségleteire, állapotukban bekövetkező változások lehetőségére, amire egy utolsó trimeszterben lévő nő esetében számítani lehet, és amire egy újszülött esetében - a szoptatási, tisztába tételi igény folytán - számítani kell.
- [33] Alaposnak találta a Kúria a tolmácsolási többletköltség megtérítésére irányuló felülvizsgálati kérelmet is. Nem ért egyet a másodfokú bírósággal annak megítélésében, hogy az I. rendű felperes külföldi gyógykezelésével összefüggésben felmerült tolmácsolási szükséglet tekintetében a károsult kárenyhítési kötelezettsége fennállna, és a hozzátartozó által szívességből nyújtott segítség külön költséget nem jelentett. A Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti költség fogalmát a bírói gyakorlat nem csak a pénzbeli kiadásokra alkalmazza. Költségnek tekinti a károsulttal rokoni vagy egyéb személyes kapcsolatban álló személyek által ingyenesen nyújtott

tevéleges segítséget is, amelynek során pénzmozgásra nem kerül sor, de amely tevékenység vagyoni értékkel bír és pénzben kifejezhető. A tolmácsolás ilyen tevékenység. A felperesek a kárenyhítési kötelezettségükön túlmenően is az alperesi érdekek maximális szem előtt tartásával jártak el, amikor e célból nem hivatásos tolmács közreműködését, hanem hozzátartozóik segítségét vették igénybe. E tevékenység ellenértékeként mélyen a hivatásos tolmácsok díjszabása alatt jelölték meg a tolmácsolás ellenértékét. A Kúria az I. rendű felperes által érvényesített napi 10.000 forint összegű tolmácsolási díjat nem tekintette eltúlzottnak, figyelemmel arra, hogy ez a tevékenység nem csak az idő lekötését, hanem igen magas fokú szellemi koncentrációt is igényelt a tolmácsok részéről.

[34] A látogatás és tolmácsolás többletköltsége tekintetében a Kúria csak részben adott helyt az I. rendű felperes felülvizsgálati kérelmében megfogalmazott kamatigényének, az I. rendű felperes mindkét jogcím esetében a káresemény időpontjától kezdődően követelt kamatot, nyilvánvaló azonban, hogy sem a látogatás, sem a tolmácsolás költsége nem merült fel egészében a káresemény bekövetkezésének az időpontjában. Látogatási költségeket 2013. augusztus 26-ával bezárólag érvényesített az I. rendű felperes, a káreseménytől kezdődően eddig eltelt időszak középátlagos időpontja 2013. február 14. Tolmácsolásra két időszakban került sor: első ízben a baleset időpontjától 2012. augusztus 24-ig, második esetben 2012. október 20-tól november 10-ig. Az I. rendű alperes által megfizetett 50.000 forintos tolmácsolási díjat a Kúria az első időszakra számolta el. A fennmaradó 150.000 és 140.000 forintos részösszegek utáni kamatot az érintett időszakok középátlagos időpontjaitól kezdődően határozta meg.

[35] Alaposnak ítélte a Kúria az I. rendű felperes ápolási díjigényét is. Az iratok tartalmának megfelelően hivatkozott az I. rendű felperes arra, hogy a rendelkezésre álló igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint 24 órás gondozást igényel. Ezt a szakvéleményt a peres felek sem vitatták, és az első- és másodfokú bíróság is elfogadták ítélezésük alapjául. Ehhez képest indokolatlanul tért el az első- és másodfokú bíróság e perbeli bizonyítéktól, amikor az alperes védekezését külön indokolás nélkül elfogadva 24 órás gondozás helyett 10 óra ápolási időt és 6 óra készenléti időt vettek számításba. A peradatokból kitűnően az I. rendű felperes ápolását-gondozását a II. rendű felperes nem egyedül látja el, nincsen annak ellentmondó peradat, hogy 24 órás gondozás megvalósul. E tevékenységnek az I. rendű felperes állapotához igazodó nehézségeit is tekintetbe véve az I. rendű felperes által érvényesített 500 forintos óradíj olyan alacsony mértékű, hogy további külön bizonyítás nélkül is elfogadható. E járadékkövetelésből a másodfokú bíróság a 2013. december 1-jétől 2016. október 31-ig terjedő időre már megítélt 3.838.875 forint járadékot havi 217.500 forint alapulvételével, figyelembe véve azt

is, hogy az alperes a 2015. május 10-ig esedékes részösszeget már teljesítette, és 2016. november 1-jétől kezdődően kötelezte ugyanennek a havi összegnek a teljesítésére a II. rendű alperest. A Kúria a különbözetként jelentkező 142.500 forintos havi összeg megfizetésére kötelezte kiegészítőleg a II. rendű alperest. A hátralékos időszak 35 hónapjára 4.987.500 forintos lejárt járadékösszeget számított, ami után a kamatfizetési kötelezettséget a 2015. július 15-i középátlagos időpontban határozta meg.

- [36] A II. rendű felperes jövedelempótló járadékigénye tekintetében a Kúria a másodlagos felülvizsgálati kérelmet találta alaposnak. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra, hogy a II. rendű felperes jövedelemveszteségének oka közvetlenül nem az I. rendű felperes által elszenvedett baleset, hanem az, hogy az I. rendű felperes emiatt felmerülő ápolási-gondozási szükségletét a II. rendű felperes vállalta fel, lemondva korábbi jövedelemszerző tevékenysége folytatásáról. Tévedett azonban annak megállapításában, hogy a II. rendű felperes keresetveszteségét az I. rendű felperes javára megítélt ápolói-gondozói járadék megfelelően pótolja. Egyetért a Kúria a II. rendű felperessel abban, hogy a két járadék összevetése nem alapulhat kizárólag a pénzösszegek összehasonlításán, figyelemmel kell lenni a tevékenységek időszükségleteire is, és a pénzösszegeket időarányos mértékben kell figyelembe venni. Helyesen hivatkozott arra, hogy egy korábban havi 20 napra kiterjedő napi 8 órában végzett munkával szerzett jövedelemről mondott le azért, hogy havi 30, illetve 31 napban napi 24 órában teljesítendő ápolási-gondozási feladatot lásson el, segítséggel, ezért alaposnak találta a Kúria a II. rendű felperesnek azt a kérelmét, hogy az I. rendű felperes javára megítélt ápolási-gondozási díjnak csak 1/3 részét számolja el olyan költségként, amelyben megtérül a II. rendű felperes jövedelemvesztesége.
- [37] A peradatok szerint a II. rendű felperes a VI. rendű felperes megszületését követően nem napi 8 órában, csak részmunkaidőben ment volna vissza dolgozni. Ezt a körülményt az igény elbírálása során Kúria figyelmen kívül hagyta, mert ez a VI. rendű felperesnek csak a korai életéveire vonatkozott volna, és a járadékszámítás egyéb tényezőinek konstans jellege az eltelt években egyebekben a II. rendű felperes számára a valóságtól eltérően kedvezőbb eredményre vezet, ami megfelelő ellensúlyozásnak tekinthető.
- [38] A Kúria a Ptk. 357. §-a alapján, az 1/2006. (V. 22.) PK véleményben foglaltak szem előtt tartásával a következőképpen számította a II. rendű felperes jövedelemveszteségét. Az általa korábban elért bruttó havi munkabér 313.000 forint, a 18,5%-os társadalombiztosítási járulék és 16%-os személyi jövedelemadó levonásával nyert nettó munkabér 205.010 forint, a személyi jövedelemadó 50.080 forintos összegével együtt 255.095 forint. A II. rendű felperes részére folyósított kiemelt ápolási díj bruttó összege 53.100 forint. Az I. rendű felperes javára megítélt

ápolási-gondozási költség 120.000 forint (a 360.000 forintos teljes összeg 1/3-ad része). Ennek személyi jövedelemadó-hányaddal növelt összege 142.856 forint. A II. rendű felperes bruttó jövedelemvesztesége $(255.095 - 53.100 - 142.856 =)$ 59.139 forint havonta. A 2014. október 1-jétől kezdődően érvényesített időszak 2018. május 31-ig eltelt 43 hónapjára eső hátralék összege 2.542.977 forint, amely után a 2016. július 15-i középárányos időponttól kezdődően ítélt meg kamatot a Kúria. A jövőre nézve a járadékot 2018. június 1. napjától kezdődően ítélte meg.

- [39] A Kúria alaposnak ítélte a VI. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét is. A VI. rendű felperes egészséges családban éléshez fűződő jogának megsértése a mindennapi életben olyan súlyos nehézségeket okoz az I. rendű felperessel közös háztartásban élő gyermek számára, ami a megítélt nem vagyoni kártérítés felemelését megalapozza, a VI. rendű felperest ért hátrányok kompenzálása ezt indokolja.
- [40] Nem találta viszont alaposnak a Kúria az I. rendű alperes részteljesítései után számított kamat megtérítésére irányuló felülvizsgálati kérelmet. Kétségtelen, hogy a felperesek egyes kereseti kérelmeik részbeni teljesítésére eső önálló késedelmi kamatigényt azért nem terjesztettek elő, mert az I. rendű alperes a perbeli nyilatkozatai során a 15.500.000 forintos összeg fizetéséből 1.500.000 forintot késedelmi kamatra számolt el. Perben előterjesztett nyilatkozataiban a részteljesítésének elszámolását többször megváltoztatta, a felperesek minden esetben ehhez igazították a még ki nem elégített követeléseik számítását. Az elsőfokú tárgyalás berekesztését megelőzően az I. rendű alperes a 2015. július 22-én kelt összefoglaló beadványában a korábban késedelmi kamatra elszámolt részteljesítését már egyéb kereseti jogcímekre számolta el, a felperesek azonban ezt követően nem terjesztették ki a keresetüket a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelő határozott tartalommal a már megtérült 15.500.000 forintos követelésük késedelmes megfizetése miatt érvényesíthető késedelmi kamatkövetelésre. Erre tekintettel az eljáró bíróságok a Pp. 215. §-ának megfelelő alkalmazásával jártak el, az igényérvényesítés hiányát érdemi döntésük korlátjának tekintve. A Pp. 3. § (3) bekezdésének harmadik mondatában előírt tájékoztatási kötelezettség pedig nem terjed ki az anyagi jogérvényesítési lehetőségre vonatkozó figyelem felhívására, ezért a jogszabály sem sérült az eljárás során.
- [41] A fentiekből következően a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat sérti, ezért a Kúria azt a Pp. 275. § (4) bekezdése alkalmazásával a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében részben hatályon kívül helyezte, e körben az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával részben megváltoztatta, és a jogszabályoknak

megfelelő új határozatot hozott a rendelkező részben foglaltak szerint. A Kúria döntése következtében módosítani kellett a másodfokú ítélet elsőfokú és másodfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezéseit is.

Záró rész

- [42] A felülvizsgálati kérelem nagyobb részt, 80%-os mértékben sikeres volt. A felülvizsgálati eljárási költségek viseléséről a Kúria a Pp. 81. § (1) bekezdése alkalmazásával, a részleges pervesztesség-pernyertesség szabályai szerint határozott. A 11.048.691 forint összegű felülvizsgálati érték alapján a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján számított ügyvédi munkadíj a pernyertesség arányában kifejezve 202.486 forint. A felülvizsgálati eljárás állam által előlegezett illetékét a felülvizsgálattal élő felperesek személyes költségmentessége és a II. rendű alperes személyes illetékmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.
- [43] A Kúria a határozatát a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

Budapest, 2018. május 23.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző